

СЕКТОР ОСИГУРАЊА У СРБИЈИ

извештај за 2007. годину

Увод	2
Активности Народне банке Србије у 2007. години	2
Тржиште осигурања	3
Општи показатељи	3
Учесници на тржишту.....	5
Структура портфеља осигурања.....	7
Билансна сума и билансна структура	9
Показатељи пословања	13
Закључак.....	18

Увод

Законском регулативом надзор над целокупним финансијским сектором поверен је Народној банци Србије. У 2007. години овај сектор је чинило 35 банака, 20 друштава за осигурање, 17 даваоца финансијског лизинга и 7 добровољних пензионих фондова.

Финансијски сектор има велики значај за развој и стабилност економије сваке земље. Сходно томе битно је измерити његов допринос расту бруто домаћег производа. У 2000. и 2001. години он је био негативан -0,4 процентна поена, у 2003, 2004. и 2005. години 0,4, 0,5 и 0,9 процентних поена респективно, да би у 2006. и 2007.¹ години износио 1 и 1,3 процентна поена респективно. Из наведеног се може закључити да финансијски сектор почиње да заузима све значајније место у развоју целокупне економије земље, поред сектора саобраћаја и сектора трговине који у 2007. години бележе допринос расту БДП од 2,7 односно 1,9 процентних поена.

Активности Народне банке Србије у 2007. години

Народна банка Србије је 2005. године дефинисала и обелоданила свој стратешки циљ у области осигурања за период 2006. до 2009. године - креирање и одржавање сигурног и стабилног тржишта осигурања ради

заштите интереса осигураника и корисника осигурања и обезбеђивања услуга и производа осигурања на квалитетан и транспарентан начин. Да би се овај стратешки циљ постигао, Сектор за послове надзора над обављањем послова осигурања у 2007. години је своје активности наставио да усмерава у више праваца истовремено и то на: стабилизацију сектора осигурања, предузимањем мера и сталним надзором над

сектором; стварање услова за његов даљи развој, доношењем подзаконске регулативе, засноване на Директивама Европске уније и међународне праксе, повећањем транспарентности рада НБС и друштава; развој функције супервизије, засноване на међународним стандардима и принципима IAIS-а, базиране на процени ризика и на континуирану едукацију актуара и запослених.

¹ У 2007. години забележен је реалан раст бруто домаћег производа од 7,5 %.

Тржиште осигурања

Општи показатељи

Светско макроекономско окружење у 2006. години карактерише солидан економски раст у већини земаља, као и инфлација под контролом. Глобални раст (раст на светском нивоу) бруто домаћег производа у тој години је био изнад просечног десетогодишњег раста.

Животна осигурања бележе реалан раст од 7,7%, што је уједно највећи раст од 2000. године и скоро duplo већи раст од просечног десетогодишњег раста. Наведени пораст је резултат увођења нових производа, као и пореских олакшица. Неживотна осигурања, после прошлогодишње стагнације, бележе позитиван реалан раст од 1,5% захваљујући највећим делом расту осигурања од аутоодговорности на тржиштима у развоју², док премија у индустријским земљама бележи скроман пораст.

Највећу остварену премију на светском нивоу имају USA са учешћем од 31,4%. Само три земље: USA, Јапан и Велика Британија покривају више од половине светског тржишта. Србија је на 72. месту у свету са 639 мил. USD.

Сектор осигурања у Србији је неразвијен и, по степену развијености, налази се знатно испод просека земаља чланица Европске уније. У прилог томе говоре показатељи развијености тржишта осигурања - однос укупне премије и бруто домаћег производа и укупна премија по становнику.

Учешће премије у БДП у 2006. год. у Србији у односу на неке европске земље, у%

	Живот	Неживот	Укупно
Велика Британија	13,1	3,4	16,5
Швајцарска	6,2	4,9	11,0
Немачка	3,1	3,6	6,7
Словенија	1,8	4,0	5,8
Чешка	1,5	2,3	3,8
Мађарска	1,7	1,7	3,4
Хрватска	0,9	2,5	3,3
Просек групе	1,4	1,3	2,7
Србија	0,2	1,6	1,8
Грчка	0,9	0,8	1,8
Румунија	0,3	1,4	1,7
Турска	0,2	1,4	1,6

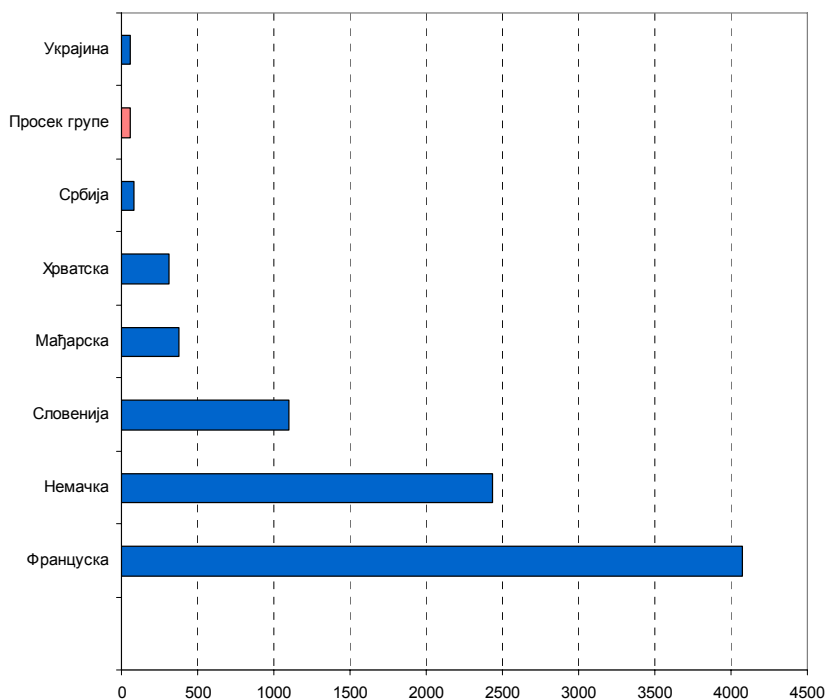
Извор: Swiss Re, Sigma No 4/2007

² Према методологији Swiss Re-а ову групу, у коју је сврстана Србија, чине између осталих и Словенија, Чешка, Мађарска, Пољска, Хрватска, Бугарска и Румунија.

Наиме, према учешћу премије у бруто домаћем производу у 2006. год. од 1,8% (у 2004. год. 1,6%) Србија је на 64. месту на свету, док овај показатељ за 27 земаља чланица Европске уније износи чак 9%. Међутим, у поређењу са групом у коју је сврстана Србија, чији је просек 2,7%, може се закључити да је на задовољавајућој позицији, обзиром да Грчка бележи идентичан показатељ, док се земље као што су Румунија, Турска и Лихтенштајн налазе иза Србије.

Према премији по становнику у 2006. год. од 86 USD или 65 евра (у 2004. год. 52 USD односно 38 евра) Србија заузима тек 62. место у свету, а исти показатељ за 27 земаља чланица Европске уније износи 2.667 USD. На првом месту је Велика Британија са 6.466 USD, а следе Ирска и Швајцарска, док Словенија са 1100 USD и Хрватска са 308 USD заузимају 28. односно 40. место.

**Премија по становнику у 2006. год. у неким европским земљама
у USD**

Извор: Swiss Re, Sigma No 4/2007

Развој тржишта осигурања у Србији мерен растом премије показује позитиван тренд. Укупна премија у 2007. год. у односу на премију у 2006. год. порасла је за 16,8%, што уз раст цена на мало од 10,1% (односно просечан раст цена на мало од 6,8%) говори о реалном порасту укупне премије осигурања.

У укупном финансијском сектору (банке, лизинг осигурање, и добровољни пензиони фондови) осигурање по капиталу и броју запослених заузима друго место. У билансној суми финансијског сектора у 2007. год. која је износила 1728 млрд. дин. банке учествују са 90,4%, а друштва за осигурање су на трећем месту, са благо смањеним учешћем у односу на претходну годину од 4,1%, као последице већег пораста имовине банака.

Учешће у укупном финансијском сектору у % ¹⁾													
	Банке				Лизинг				Осигурање				ДПФ
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007	2004 ²⁾	2005	2006	2007	2007
Билансна сума	90.5	88.8	90.4	90.4	4.1	5.9	5.3	5.5	5.5	5.3	4.3	4.1	0.0
Капитал	85.8	85.8	89.8	91.3	0.7	1.5	1.6	1.6	13.5	12.7	8.6	6.9	0.2
Број запослених	80.9	77.1	77.3	74.5	0.5	1.0	1.1	1.2	18.6	21.9	21.7	23.9	0.5

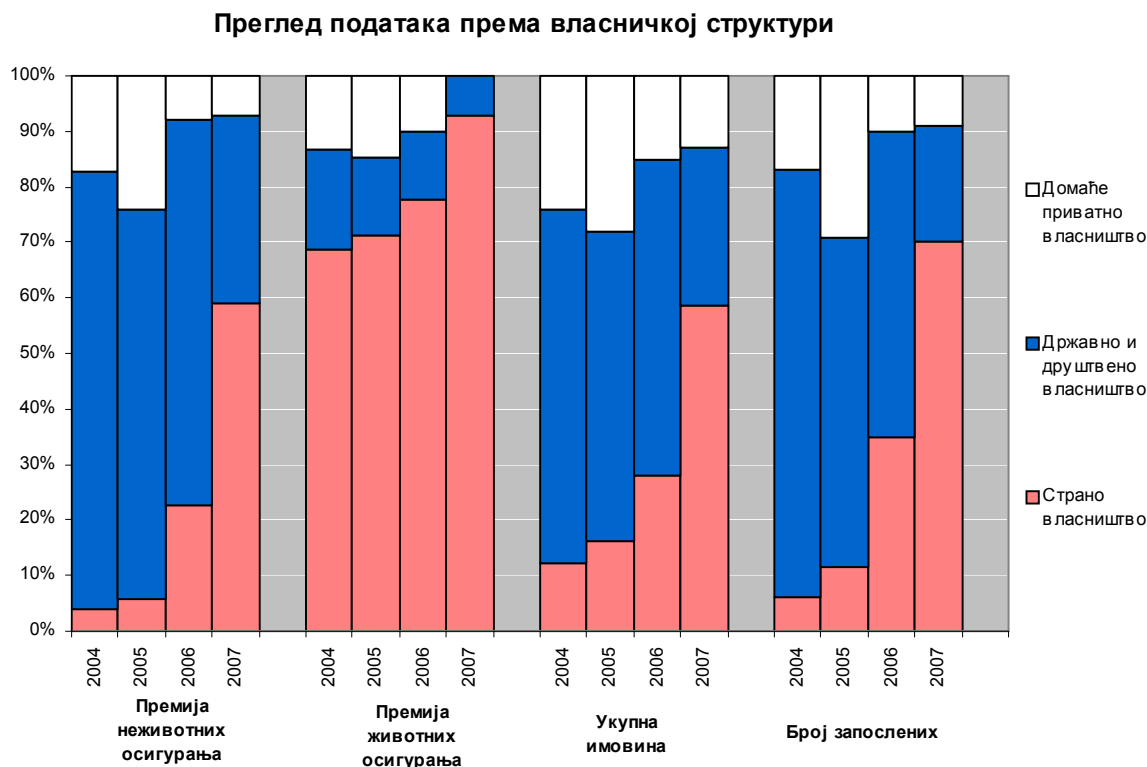
1) У 2006. години обухваћен је и 1 добровољни пензиони фонд.
2) Без друштава којима је одузета дозвола крајем 2004. и почетком 2005. год.

Учесници на тржишту

Друштва за осигурање

Број друштава за осигурање је порастао са 17 у 2006. години на 20 у 2007. години, од којих се 17 искључиво бавило пословима осигурања, 2 друштва само пословима реосигурања, док 1 друштво и пословима осигурања и реосигурања. Од друштава која се баве пословима осигурања искључиво животним осигурањем бавила су се 4 друштва, искључиво неживотним осигурањем 8 друштава, а и животним и неживотним осигурањем 6 друштава. Почетком 2008. године издата је још једна дозвола за рад друштву за осигурање у већинском страном власништву, за обављање послова неживотних осигурања.

Посматрано према власничкој структури капитала од 20 друштава за осигурање у 2007. години 13 је у већинском страном власништву, 7 друштава је у домаћем, од којих је једно друштво у државно-друштвеној својини, а 6 друштава су у приватној својини.

Из наведеног графикона се може закључити да је стабилизација тржишта осигурања, као стратешки циљ Народне банке Србије, постигнута након 3,5 године, кроз стварање услова за пословање, што је привукло стратешке партнере друштава у већинском страном власништву.

Приватизацијом једног од два највећа учесника на тржишту, друштва за осигурање у страном власништву су повећала своје, и раније забележено, преовлађујуће учешће у премији животних осигурања (са 68,7% у 2004. години на 92,6% у 2007. години), а такође су преузела и претежно учешће у премији неживотних осигурања – 59,1%, укупној имовини – 58,6% и броју запослених – 70%.

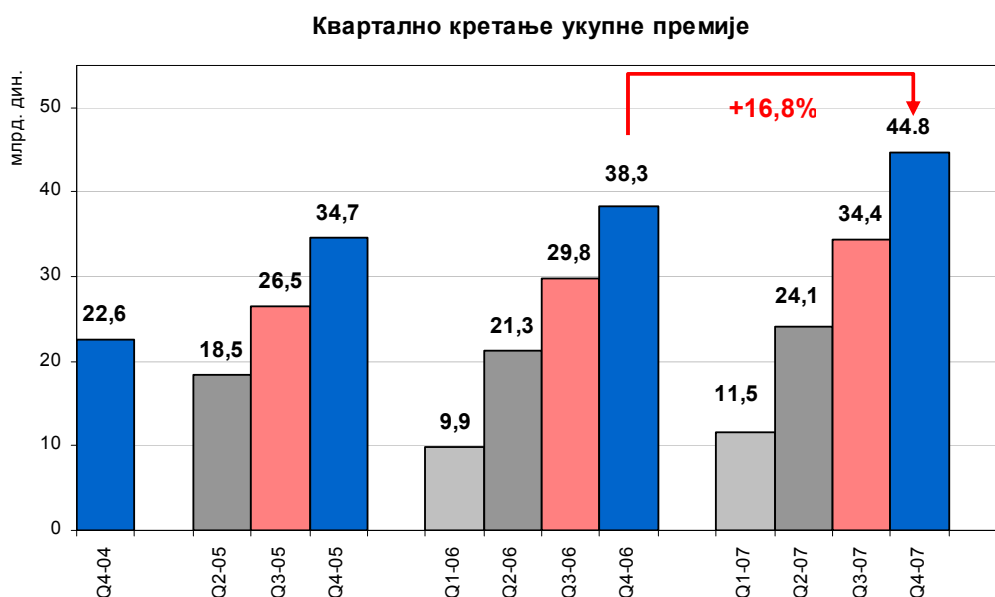
Остали учесници на тржишту

У продајној мрежи, поред друштава за осигурање, учествује 5 банака које су добиле дозволу за обављање послова заступања, 59 правних лица, 123 физичка лица-предузетника, једна туристичка агенција, као и 5.002 физичка лица која су добила овлашћење за заступање односно посредовање у осигурању.

Учешће банака у продаји полиса осигурања би требало да допринесе повећању обима и побољшању квалитета продајне мреже. Сходно томе друштва за осигурање су почела да уводе производе намењене продаји у банкама, значи производе који су прилагођени потребама корисника банкарских услуга.

Структура портфеља осигурања

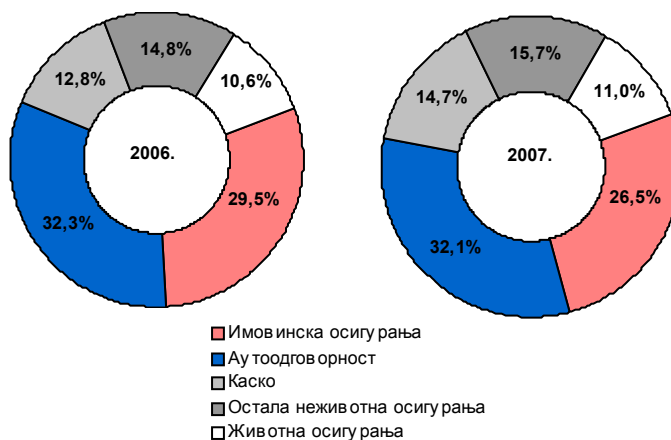
У 2007. год. друштва за осигурање су остварила укупну премију у висини од 44,8 млрд. дин. (565 мил. евра или 833 мил. USD), што представља 16,8% пораста у односу на претходну годину, када је износила 38,3 млрд. дин. (485 мил. евра или 639 мил. USD).

У структури премије у 2007. год. учешће неживотних осигурања износило је 89%, док се учешће животних осигурања повећало са 7,4% у 2004. год. на 11% у 2007. години, захваљујући оствареном високом порасту од 22% у односу на претходну годину (уз пораст премије неживотних осигурања од 16,2%).

У структури укупног портфеља само пет врста неживотних осигурања и то: осигурање од последица незгоде, осигурање моторних возила, осигурање имовине од пожара и драгих опасности, остала осигурања имовине и осигурање од одговорности због употребе моторних возила, учествује са скоро 80%. Аутоодговорност која је у 2006. години преузела водеће учешће од имовинских осигурања, задржава га и у 2007. години са 32,1%, док имовинска осигурања настављају да смањују своје учешће у 2007. години на 26,5%. Иза имовинских осигурања по учешћу следи осигурање моторних возила – каско, врста осигурања са најзначајнијим повећањем учешћа са 12,8% у 2006. години на 14,7% у 2007. години, уз пораст саме премије од чак 34% у односу на 2006. год.

Укупна премија према врстама осигурања у 2006. и 2007.

Као и претходних година, значајан годишњи пораст премије у групи неживотних осигурања у 2007. години бележи и добровољно здравствено осигурање (38%), код кога се уочава такође и раст учешћа са 3,3% у 2006. год. на 3,9% у 2007. год. Имајући у виду да је у економско развијеним земљама изражен тренд преношења тежишта здравственог осигурања на осигуравајуће куће, а и чињеницу да постојећи систем обавезног здравственог осигурања одликују битне слабости, реално је очекивати бржи развој ове врсте осигурања и на нашем тржишту.

Премију добровољног пензијског осигурања, која је пренета 2006. године на новоосноване добровољне пензионе фондове, друштва за осигурање могу у складу са законском регулативом прикупљати искључиво путем уговарања различитих врста ануитета, што у 2007. години није био случај.

Посматрано по друштвима присутна је велика концентрација портфеља. По висини премије сва друштва за осигурање би се могла поделити у три групе. У првој су два највећа друштва за осигурање, другој друштва са учешћем у укупној премији мањим од 15% и трећој са мање од 3%. Из табеле која следи с једне стране се види да изражена концентрација тржишта у 2004. години, која се огледала у учешћу два највећа друштва од 74,2% показује тенденцију смањења на 59% у 2007. год. С друге стране уочава се пораст учешћа друштава из друге групе, коју претежно чине друштва у страном власништву. Само четири друштва за осигурање покривају више од 80% тржишта.

Учешће друштава за осигурање у укупној премији према реег групама ¹⁾					
Група		2004	2005	2006	2007
I	Учешће у %	74.2	64.9	63.4	59.0
	Број друштава за осигурање	2	2	2	2
II	Учешће у %	11.8	21.5	21.6	22.1
	Број друштава за осигурање	3	4	3	2
III	Учешће у %	14.0	13.6	15.1	18.8
	Број друштава за осигурање	15	11	10	14
1) Без друштава која се баве пословима реосигурања.					
Извор: Народна банка Србије					

Док највећи део укупне премије неживотних осигурања у 2007. години - 64,8% припада првој групи ранжираних друштава, највећи део премије животних осигурања – 51,6% припада другој групи.

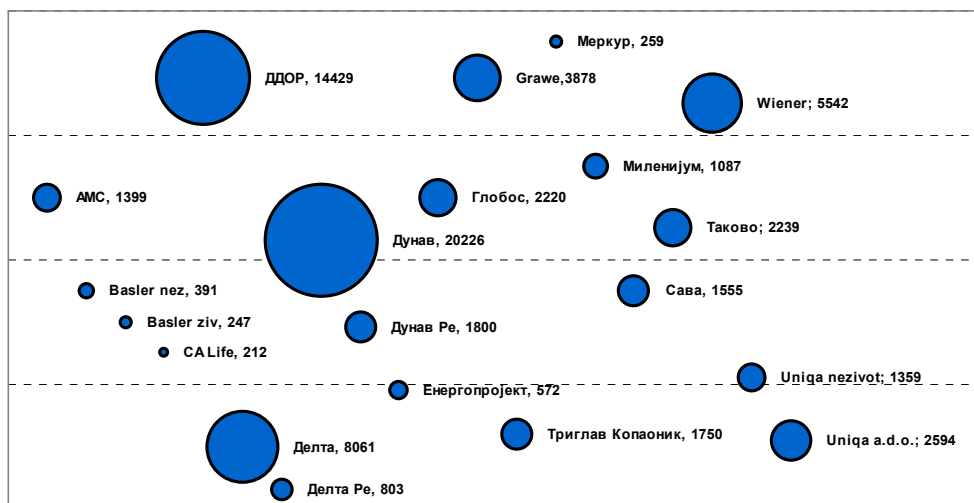
Посматрано према власништву удео друштава која су у већинском страном власништву бележе раст како у укупној премији неживотних осигурања са 3,8% у 2004. год. на чак 59,1% у 2007. години, тако и у укупној премији живота свих друштава са 68,7% у 2004. год. на 92,6% у 2007. години.

Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Обим пословања сектора осигурања, мерен билансном сумом друштава која су обављала послове осигурања и реосигурања, у поређењу са 2006. год., повећан је у 2007. години за 26%, односно са 56,1 млрд. дин. на 70,6 млрд. дин.

Билансне суме друштава за осигурање на дан 31. 12. 2007.
у мил. дин.

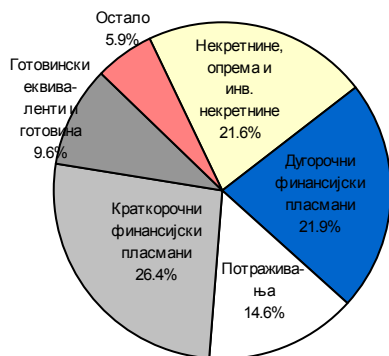
Структура активе

У структури активе друштава за осигурање са стањем на дан 31. 12. 2007. године, 42,6% односи се на сталну имовину (од чега 23,4% на дугорочне финансијске пласмане, а 18,4% на некретнине), док се 57,4% односи на обртну имовину (од чега на краткорочне финансијске пласмане 28,2%, а на потраживања по премијама 13%).

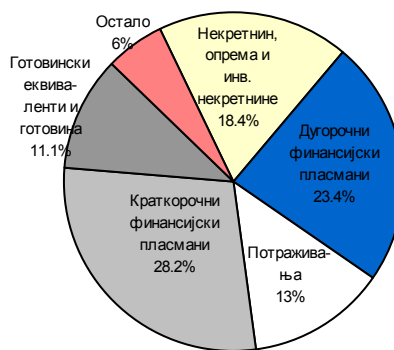
У поређењу са 2006. год. када је учешће сталне имовине износило 44,3% (од чега је учешће дугорочних финансијских пласмана износило 21,9%, а некретнина 21,6%), а учешће обртне имовине износило 55,6% (од чега краткорочни финансијски пласмани 26,4%, а потраживања по премијама 14,6%), може се закључити да се тренд побољшања структуре активе започет у 2005. години наставља, обзиром да је на тржишту осигурања доминантно неживотно, по правилу, краткорочно осигурање.

Као што се види из наредног графика највеће учешће у активи у последње две године, имају краткорочни финансијски пласмани и то на дан 31.12.2007. године 28,2%, са растом од 34,7% у односу на претходну годину, за разлику од 2004. и 2005. године када су највеће учешће имале некретнине, постројења и опрема. Доминантност учешћа краткорочних финансијских пласмана у активи је резултат побољшања улагања средстава од стране друштава, а у циљу извршења преузетих обавеза.

Структура aktive на дан 31. 12. 2006.

Структура aktive на дан 31. 12. 2007.

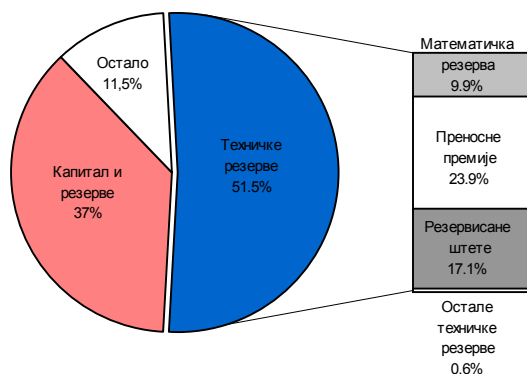

Структура пасиве

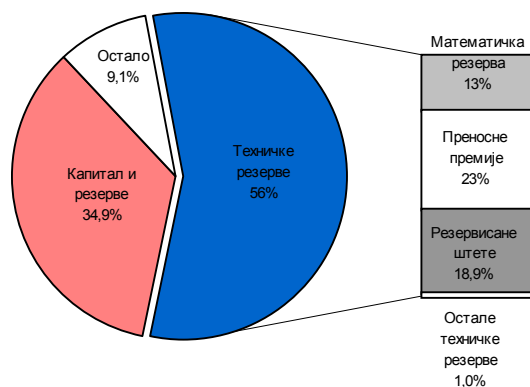
У структури пасиве на дан 31.12.2007. године техничке резерве исказују учешће од 56%, а капитал и резерве 34,9%.

У 2007. години се наставља тренд повећања учешћа издвајања средстава у техничке резерве започет у 2005. години, када је учешће техничких резерви износило 49,3%, а капитала и резерви 40,1%. Иако су капитал и резерве исказали пораст од 19,1% (са 20,7 на 24,8 млрд. дин), који је углавном резултат уласка на тржиште нових друштава за осигурање током 2007. године, њихово учешће бележи пад од око 2%. Разлог овоме је бржи раст техничких резерви у посматраном периоду од 36,8% и то са 28,9 млрд. дин. на 39,5 млрд. дин., при чему највећи пораст у структури ових резерви је имала математичка резерва са стопом од 65,4%, а значајан је и пораст резервисаних штета од 39,2%, што је делом резултат подзаконском регулативом уведене шире лепезе критеријума за резервацију штета.

Структура пасиве на дан 31. 12. 2006.

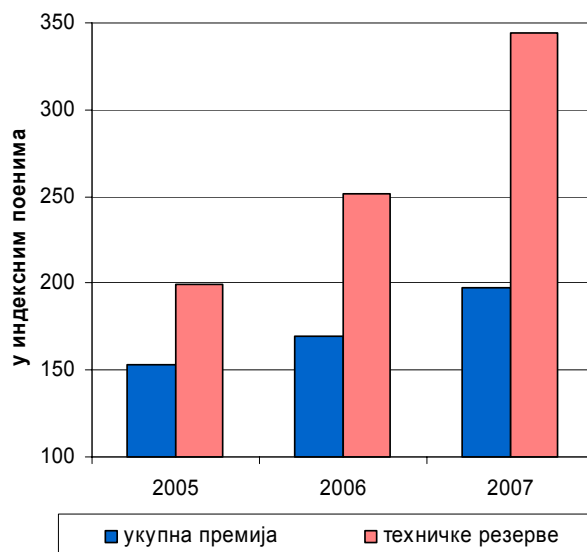

Структура пасиве на дан 31. 12. 2007.

Значајан показатељ резултата предузетих активности на стабилизацији и уређивању тржишта осигурања је и кретање техничких резерви и укупне премије. Наредни графикон, у коме је као базна година посматрања 2004. година, сликовито говори у прилог знатно бржег раста техничких резерви од укупне премије, што је у великој мери резултат успостављања јединствених критеријума за обрачун техничких резерви, прописаних од Народне банке Србије, као и стриктних контрола адекватности издвајања у техничке резерве, што је условило прихватање праксе осигураваача да реалније процењују ове резерве и тиме у значајнијој мери штите интересе осигураника и корисника осигурања.

Кретање укупне премије и техничких резерви,
2004=100

Показатељи пословања

Солвентност

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе као и од довољности гарантне резерве као вида заштите осигураника у случају непредвиђених губитака у пословању, односно као амортизера за губитке који нису покривени техничким резервама.

Маргина солвентности на дан 31.12.2007. год. у Србији је износила 9,8 млрд. дин., а гарантна резерва 20,7 млрд. дин., са стопама раста од 12,9%, односно 15,8% у односу на претходну годину. На нивоу свих друштава у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* однос гарантне резерве и маргине солвентности је износио 223,82%, док код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 166,27%.

Способност друштва да апсорбује ризик неадекватног ценовног нивоа премија, непредвидивих штета и неадекватног преноса ризика у саосигурање и реосигурање и др. (ризик осигурања) мери се, између осталог, и односом **премије у самопридржају и укупног капитала**. За друштва која се баве пословима *неживотних осигурања* премија у самопридржају представља апроксимацију преузетих ризика и треба да буде довољна за исплату штета и накнада из осигурања. У случају да премија није адекватно одмерена, да пренос ризика у саосигурање и реосигурање није извршен адекватно као и у случају осталих ризика осигуравања као гарант покрића се користи укупан капитал, односно његови делови.

На нивоу свих друштава у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* учешће премије у самопридржају у укупном капиталу је у последње две године једнако и износи 178%, док је у 2005. години износио 200,75%. Кретање овог показатеља указује на побољшање солвентности друштава од 2006. године, са нивоом који се задржава и у 2007. години, као резултатом скоро подједнаког раста укупног капитала и премије у самопридржају од око 16%.

Однос **укупног капитала и техничких резерви** друштава која се претежно баве пословима *животних осигурања* иако благо смањен са 34,5% у 2006. години на 33,36% у 2007. години и даље је на стабилном нивоу. На поменуто смањење утицао је раст техничких резерви животних осигурања (које су порасле за 60,60%), а што је условљено растом обима уговарања животних осигурања у претходном периоду. Вредност наведеног односа у 2007. години указује на постојање „резерве“ од око 34% за случај неадекватно одмерених преузетих ризика ових друштава (за које у животним осигурањима техничке резерве представљају добру апроксимацију).

Квалитет имовине

У циљу стабилизације тржишта осигурања, које је у 2004. години карактерисало одсуство сигурности улагања средстава и неизмиривање обавеза према осигураницима од стране једног броја друштава, осим перманентних контрола приступило се успостављању критеријума за улагање средстава осигурања, пре свега техничких резерви и критеријума за процену билансних позиција.

Наведеним активностима постигнуто је побољшање квалитета активе друштава за осигурање. Наиме, посматрано према **учешћу нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања у укупној активи** друштава која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, које у 2006. и 2007. години респективно износи 42,96% и 38,62%, као и према овом учешћу у 2004. години, када је овај показатељ износио чак 75,68%, способност друштава да измире своје обавезе је повећана.

Учешће наведених облика активе смањено је и у друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* са 18,37% у 2006. години на 15,62% у 2007. години.

На позитивну промену вредности учешћа наведених облика активе у 2007. години у односу на 2006. годину у свим друштвима, како оним која се претежно баве пословима неживотних, тако и у друштвима која се претежно баве пословима животних осигурања, утицао је номинално већи раст укупне активе (за неживотна осигурања 22,21%, а за животна 56,51%) од раста наведених облика активе (за неживотна осигурања 9,88%, а за животна за 33,13%).

Поред способности друштва да обрачун премија буде на нивоу довољном за накнаду штета, неопходно је обезбедити и њену наплату. У супротном, осигуравач се може суочити са проблемом немогућности извршења својих обавеза према осигураницима.

Прописивање правила за процену билансних позиција и контрола исплате штета друштава спроведене од стране НБС, као и побољшање пословне праксе од стране друштава (исплата штета, а не компензација штета са дугујућом премијом) узроковали су позитивна кретања односа **потраживања за премију и укупне уговорене премије**.

Наиме, док је овај показатељ на нивоу свих друштава која су се претежно бавила *неживотним осигурањима* у 2004. години износио 23,88% (што је указивало на склоност друштава да по сваку цену одобравају одложено плаћање премије ради остваривања краткорочних циљева, као и на „надувавање“ активе друштава), у 2006. и 2007. години износи 13,43%, односно 13,18%.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* учешће потраживања у укупној уговореној премији је у 2006. и 2007. години на стабилном нивоу од 17,28% и 19,57% респективно.

Покривеност техничких резерви прописаним облицима aktive

У циљу обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета, није довољно само формирање адекватног нивоа техничких резерви, већ и њихово улагање на начин који обезбеђује измирење преузетих обавеза у целини и у року како у садашњем, тако и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да средства улаже зависно од врста осигурања које обавља, водећи рачуна о рачности обавеза, профитабилности и дисперзији улагања.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* у 2007. години је приметна нешто слабија покривеност техничких резерви у односу на 2006. годину. Наиме, према подацима достављеним од стране друштава покривеност техничких резерви прописаним облицима aktive у 2007. години износи 96,45%, док је у 2006. години износило 100,11%, што се може тумачити кретањима берзанских индекса крајем 2007. године. Самим тим није задовољена ни прописана диверсификација пласмана - у различите облике средстава, о чему говори показатељ који узима у обзир и наведену диверсификацију, а који у 2007. години износи 91,99%, а у 2006. год. 94,98%.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* је у 2007. години наставља се побољшање диверсификације пласмана у односу на 2006. годину обзиром да покривеност техничких резерви прописаним облицима aktive уз уважавање захтева за диверсификацијом пласмана у 2006. години износи 98,53%, а у 2007. години 101,15%.

Посматрано укупно у Србији за сва друштва која се баве пословима осигурања техничке резерве *неживотних осигурања* у 2007. години највећим делом биле су покривене депоновањем код банака - 27%, акцијама којима се тргује на тржишту - 20% и хартијама од вредности - 10%. У структури покрића техничких резерви животних осигурања најзаступљеније је улагање у хартије од вредности са 69%, а затим следи депоновање код банака са 12%.

Реосигурање

Реосигурањем и саосигурањем се врши тзв. изравнавање ризика и заштита осигураваача од великих или масовних штета, које могу угрозити пословање друштва. За део ризика који остане у самопридржају друштва, као апсорбер за неочекиване догађаје и неадекватан ценовни ниво премије служи његов капитал.

Удео меродавне премије у самопридржају у меродавној укупној премији указује на обим пренетих ризика у реосигурање и саосигурање. Посматрано од 2004. до 2007. године овај показатељ бележи стабилне износе, крећући се око 90% и 91% у друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*.

Посматрано по врстама осигурања проценат преноса ризика у реосигурање највећи је у осигурању од одговорности због употребе ваздухоплова и осигурању ваздухоплова, иза којих следе осигурање финансијских губитака, осигурање јемства, осигурање од опште одговорности и осигурање имовине од пожара и других опасности, што одговара природи посла тих врста осигурања и обиму преузетих ризика.

У друштвима која се претежно баве *животним осигурањем* овај показатељ у наведеном периоду креће око 99%. Високе вредности овог показатеља у овим друштвима узрокована је преносом ризико дела премије у реосигурање, док штедни (као знатни већи део премије у животним осигурањима) остаје у портфељу осигуравача.

Профитабилност

Меродавни технички резултат у самопридржају (однос меродавних штета у самопридржају и меродавних техничке премије у самопридржају) за сектор осигурања у Србији, као индикатор политике цена и адекватности, односно довољности премија за измирење обавеза по основу уговора о осигурању и адекватности преноса ризика у реосигурање и саосигурање у 2007. год. износи 84,18%, док је у 2006. години износио 77,62%. Пораст меродавног техничког резултата у самопридржају у 2007. у односу на 2006. годину узрокован је његовим порастом у осигурању од аутоодговорности (са 70,39% на 88,38%) и осталим осигурањима имовине (са 83,59% на 87,87%).

Неповољан технички резултат у самопридржају у 2007. години остварен је само код једне врсте осигурања и то, као и претходне године, код осигурања моторних возила (105,41%), што је узроковано с једне стране адекватнијим резервисањем за настале штете, као и повећањем износа решених штета, а с друге стране адекватнијим резервисањем за будуће штете.

Однос нето резултата и укупне активе (РОА) као мера приноса на укупну активу у 2007. години, оствареног ангажовањем средстава у пословима осигуравања, инвестирања и др. у односу на претходну годину бележи пад у друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*. Вредност овог показатеља у 2007. години износи 2,54%, док је у 2006. години износила 4,26%. Услед чињенице да раст укупне активе од 22% није пратио одговарајући раст нето резултата, друштва су у 2007. години остварила нижи принос у односу на претходну годину.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* је у 2007. забележен негативан нето резултат па вредност овог показатеља износи -2,96%. Овакав резултат условљен је почетком експанзије³

³ Број уговорених осигурања у 2007. год. достиже број од 346.351 осигурања, што је пораст од 93% у односу на 2004. годину, док је укупна премија животних осигурања у 2007. години у односу на 2004. год. забележила стопу раста од чак 194%.

уговарања животних осигурања коју у првим годинама карактеришу високи трошкови спровођења осигурања, али и веће издвајање у техничке резерве. Међутим, иако је остварен негативан резултат, гарантна резерва ових друштава је очувана (изнад маргине солвентности је) и као таква представља гаранцију заштите осигураника.

Посматрано укупно за сва друштва у Србији која се баве пословима осигурања остварен је позитиван нето резултат и позитиван принос на укупну активу друштава од око 1,5%, што је резултат оствареног нето добитка у сектору осигурања.

Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама оно мора водити рачуна како о усклађености средстава и обавеза по рочности, тако и о утрживости и квалитету својих средстава. Обзиром да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза је у 2006. години износио 95,98%, а у 2007. години 96,87%. Поред наведеног, показатељ који мери ликвидност као однос брже утрживе активе (акције којима се тргује на организованом тржишту, друге хартије од вредности расположиве за продају којима се тргује на организованом тржишту, хартије од вредности издате од стране државе, централне банке, међународних финансијских институција и готовински еквиваленти и готовина) и краткорочних обавеза износи 66,59% у 2007. години, што указује на потенцијалну потребу ангажовања и додатних средстава која може карактерисати отежана наплативост.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза је у 2006. години износио 211,98%, а у 2007. години 276,46%. Такође, показатељ који мери однос брже утрживе активе и краткорочних обавеза у 2007. години је износио 264,18%.

Кретање овог показатеља указује на довољност ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза. Висок износ како краткорочних средстава умањених за залихе, тако и тзв. брже утрживе активе условљен је пре свега пласманима друштава која се баве пословима животних осигурања у хартије од вредности издате од стране државе и централне банке.

Закључак

Из упоредних показатеља се могу издвојити следеће промене на тржишту осигурања у 2007. години у односу на претходну годину:

- Остварен је пораст билансне суме сектора осигурања за 26% и то са 56,1 млрд. динара на 70,6 млрд. динара,
- Остварено је повећање капитала од 19,1 % , тј. са 20,7 млрд. динара на 24,8 млрд. динара,
- Остварено је повећање техничких резерви од 36,8%, док је квалитет њиховог улагања побољшан уз и даље присутну недовољну диверсификацију пласмана,
- Укупна премија која је у 2004. год. износила 22,6 млрд. динара, 2005. год. – 34,7 млрд. динара, 2006. год. - 38,3 млрд. дин., у 2007. год. је достигла износ од 44,8 млрд. дин. уз стопу раста од 16,8%,
- Учешће неживотних осигурања од 89% у укупној премији је и даље доминантно. Значајан пораст у оквиру неживотних осигурања по стопи од 38% бележи добровољно здравствено осигурање, као и осигурање моторних возила – каско по стопи од 34%,
- Благо повећано учешће животних осигурања у укупној премији са 10,6% у 2006. год. на 11% у 2007. год. и даље је далеко од просека 27 земаља чланица Европске уније у којима ово учешће око 65%, као и у поређењу са Мађарском 51%, Словенијом 31% и Хрватском 27%,
- Учешће два највећа друштва у укупној премији од 63,4% у 2006. год. смањено је на 59% у 2007. год., чиме је концентрација тржишта, иако још увек присутна, смањена,
- Број друштава за осигурање повећан је са 17 на 20, уз повећање броја запослених по стопи од 23,1%.

Имајући у виду, с једне стране, горе наведене податке о стању тржишта осигурања у 2007. год., а с друге стране чињеницу да је окружење делатности осигурања стабилизовано, што су страни инвеститори препознали и реаговали, може се закључити да се позитиван тренд развоја тржишта осигурања наставља.

Народна банка Србије ће наставити са започетим активностима на даљем унапређењу и модернизацији тржишта осигурања, као и заштити интереса клијената, кроз организовање перманентног надзора базираног на процени ризика којима се у свом пословању излажу друштва за осигурање, кроз инсистирање на јачању корпоративног управљања и транспарентности рада друштава, кроз процену начина управљања ризицима уз благовремено предузимање корективних мера према друштвима ради обезбеђивања измирења обавеза друштава по издатим полисама.